

อัจฉริยะ: ฉลาดคิด

Five Star Mind

วิธีพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ในตัวคุณให้ถึงขีดสุด

อัจฉริยะฉลาดคิด

แปลและเรียบเรียงจาก *Five Star Mind*

ผู้เขียน *Tom Wujec*

ราคา 220 บาท

ผู้แปล : อมรลักษณ์ คลธา

Five Star Mind

Copyright © 1995 Tom Wujec

Published by arrangement with Doubleday Canada,
a division of Random House of Canada Limited
through Tuttle-Mori Agency Co., Ltd.

พิมพ์ครั้งที่ 2 : กรกฎาคม 2553

สงวนลิขสิทธิ์โดย : บริษัท เอ็กซ์เปอร์เน็ท จำกัด

จัดพิมพ์และ : บริษัท เอ็กซ์เปอร์เน็ท จำกัด
จัดจำหน่ายโดย 2387 อาคารรวมทุนพัฒนา ถนนเพชรบุรีตัดใหม่
แขวงบางกะปิ เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ 10310
โทร. 0-2718-1821 (10 คู่สาย)
<http://www.expnetbooks.com>
e-mail : public@expnetbooks.com

พิมพ์ที่ : บริษัท ส.เอเชียเพรส (1989) จำกัด
โทร. 0-2732-3101, 0-2375-3008

หากมีข้อผิดพลาดเนื่องจากการพิมพ์ สามารถนำมาเปลี่ยนได้ที่สำนักพิมพ์เอ็กซ์เปอร์เน็ท

ข้อมูลทางบรรณานุกรมหอสมุดแห่งชาติ

วูเจค, ทอม.

อัจฉริยะฉลาดคิด.--กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เน็ท, 2553.

306 หน้า.

1. ความคิดสร้างสรรค์. 2. ความคิดและการคิด. I. อมรลักษณ์ คลธา, ผู้แปล.

II. ชื่อเรื่อง.

153.42

ISBN 978-974-414-114-9

พิมพ์บน
กระดาษกอนอนสายตา
www.greenread.com

อ่านได้นาน

ในกรณีที่ต้องการซื้อเป็นจำนวนมาก เพื่อใช้ในการสอน การฝึกอบรม การส่งเสริมการขาย หรือ
เป็นของขวัญพิเศษ กรุณาติดต่อสอบถามราคาพิเศษได้ที่ โทร. 0-2718-1821 (10 คู่สาย)

โลกยุคใหม่ เป็นโลกของคนอัจฉริยะฉลาดคิดที่ไม่จำเป็นต้องมีพรสวรรค์ติดตัวมาแต่กำเนิด อัจฉริยะฉลาดคิดนั้นสร้างได้
พวกเราทุกคนสามารถพัฒนาตัวเองขึ้นมาได้...ด้วยการเรียนรู้ทักษะ
ต่างๆ จากหนังสือเล่มนี้ แล้วคุณก็จะพบว่ามันง่ายจริงๆ

ภายในเล่มจะอธิบายขั้นตอนพร้อมตัวอย่างและเกมของ
การพัฒนาพลังแห่งการคิดสร้างสรรค์ ด้วยการกระตุ้น การรวบรวม
การวิเคราะห์ การผสมผสาน การเพิ่มพูน และการประเมินความคิด
เพื่อให้ผู้อ่านสามารถซึมซับความเป็นอัจฉริยะฉลาดคิดได้อย่างเป็น
ธรรมชาติ

ด้วยความปรารถนาดี

สำนักพิมพ์เอ็กซ์เปอร์เน็กซ์

สารบัญ

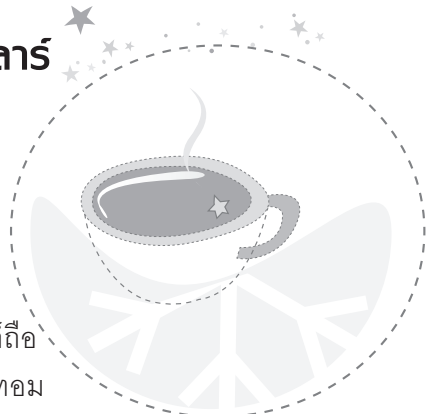
หน้า

คำนำ	3
สารบัญ	4
ครัวแห่งการสร้างสรรค์ของเคย์ลาร์	5
บทที่ 1 วิธีพัฒนาพลังแห่งการสร้างสรรค์	9
บทที่ 2 กระตุ้นความคิด	23
บทที่ 3 รวบรวมความคิด	55
บทที่ 4 วิเคราะห์ความคิด	89
บทที่ 5 พสมผสานความคิด	135
บทที่ 6 มุ่งมั่นกับความคิด	173
บทที่ 7 เพิ่มพูนความคิด	213
บทที่ 8 ประเมินความคิด	255
บทที่ 9 ซึมซับความคิด	279
คำตอบของปริศนาพัฒนาความคิด	293
เกี่ยวกับผู้เขียน	306

ครัวแห่งการสร้างสรรค์ของเคย์ลาร์

ทอมรู้สึกหงุดหงิดใจ นี่เป็นอีกวันที่แสนยาวนานที่ผ่านไปพร้อมกับงานเอกสารที่ไร้สาระ การประชุมที่แสนจะยาวนาน และยังจะต้องมาติดแหงกอยู่บนท้องถนนในเวลา 2 ทุ่มอีก ถ้าวันนี้กลับถึงบ้านก่อนเที่ยงคืนได้ก็ถือว่าโชคดีมากแล้ว จู่ๆ เขาก็คิดอะไรขึ้นมาได้ ทอมตัดสินใจจะขับรถออกจากไฮเวย์เพื่อเลือกเส้นทางใหม่

ขณะที่ขับรถออกมานั้น เขาสังเกตเห็นป้ายเล็กๆ ที่มีแสงสว่างกะพริบอยู่ไกลๆ เขียนว่า “ครัวแห่งการสร้างสรรค์ของเคย์ลาร์” เอาล่ะ อย่างน้อยเขาก็สามารถหาแซนด์วิชกับกาแฟสักแก้วพอประทังไปได้จนกว่าจะถึงบ้าน

พอเปิดประตูร้านเข้าไป เขาก็พบกับความผิดหวัง เพราะมันไม่เหมือนกับร้านอาหารเลยสักนิดแต่กลับเป็นแค่ร้านขายของเล็กๆ เท่านั้นเอง มีเคาน์เตอร์ยาววางกันพื้นที่แคบๆ หลังเคาน์เตอร์มีหญิงรูปร่างผอมแต่ดูแข็งแรงอายุประมาณ 50 ปี ซึ่งคงจะเป็นเคย์ลาร์นั่งอยู่บนม้านั่ง

“จะรับอะไรดีคะ ?” เธอพูดขึ้น

ดูท่าทางเธอจะรู้จักลูกค้าประจำของเธอทุกคน ทอมคิด หรือไม่ว่าร้านนี้ก็คงมีลูกค้าอยู่ไม่กี่คนหรอก “ผมขอรายการอาหารหน่อยครับ”

“ร้านเราไม่มีรายการอาหารหรอกค่ะ”

โบราณไม่น้อยเลยสำหรับร้านในเมืองเช่นนี้ “จ้ะ ผมขอแซนด์วิชไข่กับกาแฟแก้วกันครับ”

“ไม่มีค่ะ”

“แล้วที่นี้ขายอาหารแบบไหนหรือครับ” ทอมถาม

“ที่นี้ไม่ใช่ร้านอาหารหรอกค่ะ” เคย์ลาร์ตอบ “ที่นี้เป็นครัว - ครัวแห่งการสร้างสรรค์ เราปรุงอาหารสำหรับจิตใจไม่ใช่เพื่อปากท้อง”

“คุณหมายความว่าอย่างไร นี่เป็นสถานพัฒนาความคิดอย่างนั้นหรือ ?”

เคย์ลาร์หัวเราะ “คุณจะว่าอย่างนั้นก็ได้ แต่ความจริงแล้ว ร้านของเรานำการสร้างสรรค์สู่ชีวิตของคนทุกๆ วัย”

พอถึงตรงนี้ ทอมก็เริ่มสนใจขึ้นมาทันที “จะสร้างสรรค์ไปทำไม ?” ทอมถามพร้อมกับยิ้ม “ผมไม่ได้ทำงานด้านศิลปะสักหน่อย”

“ด้วยเหตุผล 4 ประการค่ะ” เคย์ลาร์ตอบ ข้อแรก “โลกของเรา กำลังพัฒนาไปอย่างรวดเร็วดังนั้นคุณต้องตามให้ทัน ลองนึกถึงงานที่คุณทำสิ ไม่กี่ปีก่อนหน้านี้เราไม่มีคอมพิวเตอร์ แฟกซ์ โทรศัพท์มือถือ หรือการแข่งขันที่รุนแรงระดับโลก แต่ทุกวันนี้วิธีทำงานเปลี่ยนไป แต่ละองค์กรต้องคิดค้นหากรรมวิธีใหม่ๆ ในการไปให้ถึงเป้าหมาย เทคนิค วิธีการและขั้นตอนแบบเก่าๆ ไม่สามารถตอบสนองความต้องการอย่างในทุกวันนี้ได้”

ข้อที่สอง “ความคิดสร้างสรรค์จะทำให้เรามีวิสัยทัศน์ ประสบการณ์และมุมมองใหม่ๆ ซึ่งทำให้เรามีพัฒนาการ และเมื่อเรานำความคิดที่สร้างสรรค์มาทำให้เป็นจริงขึ้นมาก็เหมือนเป็นการเติมเต็มความต้องการของตนเองด้วยการถ่ายทอดความคิดนั้นๆ ออกมานั่นเอง”

ข้อที่สาม “การสร้างสรรค์เป็นการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิดขึ้นใหม่ ความตื่นตันที่ได้ค้นพบอะไรใหม่ๆ นั้นเป็นเหมือนการอัดฉีดพลังงานใหม่ๆ ให้กับสมองของเรา”

ข้อสุดท้าย “การคิดเชิงสร้างสรรค์เป็นเรื่องสนุก เป็นเหมือนยากระตุ้นสำหรับชีวิตที่ตึงเครียดหรือมีข้อมูลมากเกินไปจนจำเป็นและช่วยเปิดโอกาสให้เราได้สนุกอย่างเต็มที่”

“แต่มีบางคนที่ไม่ชอบเพราะกลัวว่าจะมีความคิดสร้างสรรค์มากกว่าคนอื่นไม่ใช่หรือ ?” ทอมถามขึ้นมา “ที่บริษัทของเรามีคนอยู่ 2 จำพวก พวกแรกเป็นพวกที่มักจะคิดอะไรดีๆ ใหม่ๆ ได้อยู่ตลอดเวลา แต่อีกพวกกลับไม่มีอะไรใหม่ๆ เลย แล้วอย่างพวกศิลปินดั่งๆ หรือนักประดิษฐ์เก่งๆ ละ ? ผมว่าผมคงไม่มีความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างคนพวกนั้นหรอก”

“คุณแน่ใจหรือ ?” ดวงตาเธอเป็นประกายขึ้นมา “จริงๆ แล้ว การสร้างสรรค์อยู่ในส่วนลึกของจิตใจมนุษย์ทุกคนนั่นแหละ ตลอดเวลาที่ผ่านมา จิตใจที่สร้างสรรค์ได้ช่วยยกระดับชีวิตของมนุษย์มาโดยตลอด ลองคิดถึงวิวัฒนาการประดิษฐ์ล้อรถ วงดนตรีประสานเสียงและคอมพิวเตอร์ได้ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์อย่างไรบ้าง และถ้าคุณลองมองเด็กที่กำลังเล่นอยู่ คุณจะเห็นว่าพวกเขามีการสร้างสรรค์อยู่โดยสัญชาตญาณนั่นเอง”

“อ้อ แล้วยังมีอีกอย่างนะ สิ่งมหัศจรรย์ของพลังแห่งการสร้างสรรค์ก็คือ ยิ่งคุณใช้มันมากเท่าไร มันก็ยิ่งจะแข็งแกร่งมากขึ้นเท่านั้น และยังมันถูกสร้างให้มีมากขึ้นๆ เท่าใด คุณก็ยิ่งจะอยากใช้มันมากขึ้นไปอีกเช่นกัน ไม่ว่าคุณจะทำสิ่งวางแผนธุรกิจหรือวางแผนวันหยุดพักผ่อนก็ตามที”

ทอมย้อนคิดถึงชีวิตของเขาในที่ทำงาน แน่แน่นอนว่าบริษัทของเขาชื่นชอบความคิดใหม่ๆ ซึ่งสำหรับเขาแล้ว อะไรก็ตามที่จะเติมพลังให้กับชีวิตการทำงานของเขาก็ถือว่าคุ้มค่าที่จะลอง “ตกลง” เขาพูดขึ้นมา “แล้วจะเริ่มกันที่ไหนดีล่ะ ?”

เคย์ลาร์ยื่นสิ่งที่คล้ายกับรายการอาหารให้เขา “นี่ไง ลองทำตามนี้ดู แล้วก่อนที่คุณจะรู้จักมัน คุณจะสร้างความคิดสร้างสรรค์ขั้นเยี่ยมได้หลายความคิด และถ้าคุณหุ่่มเทและฝึกฝนให้มากพอ คุณจะสามารทำให้ความคิดเหล่านั้นเป็นความคิดที่สุดยอด”

ทอมมองดูสิ่งที่เขาได้รับมา “แค่นั้นเองหรือ ?” เขาถาม “แค่กระดาษแผ่นนี้นี่นะ ?”

เคย์ลาร์นิ่งไปชั่วคราว “ยังมีหนังสือที่ต้องใช้ประกอบกับแผ่นกระดาษนี้ด้วย แต่คุณคงต้องจ่ายหน่อยนะ” เธอยิ้มเป็นเชิงขอโทษ “อย่างไรเสีย ฉันก็ยังต้องใช้จ่ายนี่นะ”

ทอมคิดว่าหนังสือนั้นน่าจะมีประโยชน์ นานมากแล้วที่เขาไม่ได้ทำอะไรที่เป็นสิ่งที่เรียกว่าการสร้างสรรค์ เขาอาจต้องการเคล็ดลับพิเศษเพิ่มอีกสักเล็กน้อย เขาจ่ายเงินค่าหนังสือแล้วกล่าวขอบคุณหญิงคนนั้นแล้วออกจากร้านไป

ขณะที่เขากำลังจะกลับเข้าสู่ห้องนอนอีกครั้ง ทอมก็นึกขึ้นได้ว่าเขายังมีคำถามที่ต้องถามเคย์ลาร์อีกอยู่คำถามหนึ่ง เขาขับรถเข้าข้างทางแล้วมองผ่านกระจกมองหลังของรถยนต์ไปหาป้ายเล็กๆ ที่มีแสงสว่างกะพริบมันหายไปแล้ว !

1

วิธีพัฒนาพลังแห่งการสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์คืออะไร ?

“ลองบอกอาหารที่คุณรับประทานมาสิ
แล้วผมจะบอกว่าคุณเป็นคนเช่นไร”

มริลแลต ซาฮาริน, นักจิตวิทยาอังกฤษ

คำถามที่ทอมลิมที่จะถาม ก็คือ : จริงๆ แล้วความคิดสร้างสรรค์คืออะไรกันแน่ ? แม้แต่เคย์ลาร์เองก็อาจจะตอบคำถามนี้ได้ยาก ความคิดสร้างสรรค์คือคนแปลกหน้าที่เราค้นเคย การที่เราพยายามจะให้คำจำกัดความของคำนี้นั้นไม่ต่างอะไรกับการที่เราพยายามไล่จับควีนด้วยมือเปล่า ถึงแม้เราจะรู้จักจินตนาการที่สร้างสรรค์จากหลายสิ่งหลายอย่างตั้งแต่พวกงานศิลป์ไปจนถึงงานเขียน แต่เราก็ไม่อาจรู้ได้ว่ามันเป็นมาอย่างไร ดังนั้น

แล้วเราจึงจินตนาการว่าความคิดสร้างสรรค์คือการเกิดขึ้นของแรงบันดาลใจที่ลึกลับและควบคุมไม่ได้ซึ่งจะเกิดขึ้นไม่บ่อยนัก

อย่างไรก็ตาม การคิดแบบสร้างสรรค์นั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ทุกวัน เราเกิดการสร้างสรรค์ความคิดใหม่ๆ ได้ทุกครั้งที่มิอะไรแวบเข้ามาในใจของเรา และเรายังสามารถเรียกเอาการสร้างสรรค์ออกมาได้เมื่อเราต้องการให้คุณลองทำแบบฝึกต่อไปนี้ แล้วคุณจะประหลาดใจกับความคิดสร้างสรรค์ของตัวเอง

ใช้เวลาผ่อนคลาย และรวบรวมความตั้งใจของตัวเอง
ปล่อยกลัมนั่นเพื่อให้ผ่อนคลายและหายใจเข้าลึกๆ และสม่ำเสมอ

ลองนึกภาพดอกกุหลาบสีแดง สวยงาม สีสดและตั้งตรง
วางอยู่ข้างหน้าคุณ

เมื่อภาพที่เห็นชัดดีแล้ว ลองเปลี่ยนเป็นดอกไม้ดอกหนึ่ง
เปลี่ยนสีให้เป็นสีฟ้า

ทีนี้ลองเปลี่ยนเป็นดอกไม้แบบ อื่นๆ ว่ากันว่าสีดอกทำด้วย
ปัจจัยสี่หรื หน้าตาของดอกไม้เป็นอย่างไร ?

ลองเปลี่ยนดอกไม้เป็นอีกหลายๆ แบบ ดอกใหญ่ขึ้น หรือเล็กลง
ลักษณะดอกหยากๆ และเต็มไปด้วยขน หรือเกลี้ยงๆ ลองเปลี่ยน
รูปร่างของกลีบให้เป็นคล้ายใบบัวหรือรูปเพชร

ลองเปลี่ยนไปอีกหลายๆ แบบ ให้เปลี่ยนรูปที่คุณคิดตามที่
คุณนึกออก จงคิดว่าคุณจะเป็นภาพดอกไม้แบบใดมากที่สุดหรือใครๆ
ไม่เคยเห็นมาก่อน

จะเป็นแบบประหลาดๆ หรือสวยๆ ก็ได้ตามแต่ชอบ แต่ต้อง
อย่าปิดกั้นความคิด พยายามนึกดอกไม้ที่ไม่เคยเห็นที่ไหนมาก่อน
ประสบการณ์การสร้างสรรค์ของคุณเป็นอย่างไร ?

คุณรู้สึกอย่างไรในขณะที่คิดอย่างสร้างสรรค์ ? การทำแบบนี้ต่างจากการคิดแบบอื่นอย่างไรบ้าง ? พจนานุกรมก็ไม่อาจช่วยอะไรได้ถ้าต้องตอบคำถามนี้ ผมให้คำจำกัดความของการสร้างสรรค์ว่าเป็นอะไรที่แปลกใหม่ เป็นนวัตกรรม จินตนาการและเป็นการนำอะไรใหม่ๆ มาทำให้เป็นจริง

พูดง่ายๆ ก็คือ คำจำกัดความของการสร้างสรรค์ทำให้เราเข้าใจประสบการณ์ได้อย่างถึงแก่น ว่ากันว่าการสร้างสรรค์คือความสามารถในการมองปัญหาในแนวข้าง ความคิดสร้างสรรค์คือการเห็นหรือการเข้าใจอย่างถ่องแท้ เป็นห้วงเวลาของแรงบันดาลใจที่ความคิดหลายอย่างลงตัวกันอย่างเหมาะสมในชั่ววินาที ความคิดสร้างสรรค์จะแสดงออกให้เห็นในรูปแบบของวิธีการแก้ปัญหาหรือวิกฤติได้อย่างน่าประหลาดใจ โครงการที่สร้างสรรค์นั้นถือว่าเป็นโครงการที่ยอดเยี่ยม เพราะเป็นการทำงานโดยใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด ซึ่งโดยรวมแล้วเรามักจะเชื่อมโยงการสร้างสรรค์เข้ากับการมีคุณภาพนั่นเอง

เรามักจะกล่าวถึงบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ว่าพวกเขาเห็นในสิ่งที่คนทั่วไปเห็นในมุมที่แตกต่างออกไป นักออกแบบผลิตภัณฑ์มองเปลือกหอยแล้วคิดถึง “คอมพิวเตอร์” นักแฟชั่นดีไซเนอร์มองห่อไอเฟิลแล้วคิดถึง “หมวกแบบใหม่” นักเคมีมองการทดลองผลิตกาที่ล้มเหลวแล้วคิดถึงกระดาษแบบมีกาวจนทำให้เกิดการประดิษฐ์ “กระดาษโน้ตโพสต์อิท” คนที่มีหัวสร้างสรรค์มักจะเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ ที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกันให้เป็นงานสร้างสรรค์ขึ้นหนึ่งได้

กล่าวง่ายๆ “การสร้างสรรค์” คือสตูที่เคี้ยวรวมเอาความคิดเด็ดๆ ซึ่งมีความหมายต่างกันไปในแต่ละคน ด้วยเหตุนี้เองการสร้างสรรค์จึงมีบทบาทสำคัญในชีวิตของเราทุกคน

หนังสือเล่มนี้มีแบบฝึกหัด เกม และปริศนาต่างๆ มากมาย และยัง

มี “สูตรลับความคิดสุดยอดเยี่ยม” ที่จะช่วยให้คุณพัฒนาพรสวรรค์แห่งการสร้าง
สรรค์ในตัวคุณ และช่วยให้คุณค้นหาจิตวิญญาณแห่งการสร้างสรรค์แบบ
ใหม่ๆ เพื่อให้คุณรู้ว่าอะไรเป็นสิ่งที่ช่วยหล่อเลี้ยงจินตนาการได้ดียิ่งขึ้น และ
ช่วยเพิ่มความสามารถในการสร้างความคิดใหม่ๆ รวมถึงวิสัยทัศน์ แล้วนำ
พลังแห่งการสร้างสรรค์นั้นไปใช้กับชีวิตของคุณ

3 เครื่องปรุงสำคัญในการสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์นั้นจะต้องมีส่วนผสมสำคัญ 3 อย่าง อย่างแรก
คือ *ความแปลกใหม่* การทำอะไรที่สร้างสรรค์จะต้องประกอบไปด้วยการทำ
อะไรที่ใหม่ ความสามารถในการคิดและสร้างความคิดใหม่ ตั้งแต่การคิดสร้าง
ลำดับสำนวนใหม่ๆ ไปจนถึงการนึกถึงภาพดอกไม้แปลกใหม่ที่ไม่เคยเห็น
มาก่อน ด้วยวิธีการเช่นนี้ ความคิดสร้างสรรค์และผลิตภัณฑ์ที่สร้างสรรค์
จึงไม่จำเป็นต้องเป็นของที่พิเศษ เพียงแต่ต้องเป็นสิ่งที่ใหม่ในความคิดของ
ผู้สร้างเท่านั้น

อย่างเช่นในแบบฝึกหัดเรื่องดอกไม้ ถ้าคุณเหมือนกับคนทั่วไป คุณ
ก็จะเห็นว่ายิ่งคุณนึกเรื่องดอกไม้มากเท่าไรคุณก็สามารถที่จะคิดอะไรที่
หลากหลายออกไปได้มากเท่านั้น คุณอาจจะเริ่มจากภาพที่ไม่ชัดเจนซึ่งจะ
เริ่มชัดขึ้นและมีรายละเอียดมากขึ้นเรื่อยๆ ยิ่งเวลาผ่านไปคุณก็จะเห็นว่า
คุณมีตัวเลือกมากมายเข้ามา คุณจะนำดอกไม้ในจินตภาพมาเปรียบกับ
ความทรงจำเกี่ยวกับดอกไม้จริงที่เคยเห็น พอมีความคิดใดๆ เกิดขึ้นในหัว
คุณก็จะมีกลองเปลี่ยนและเริ่มคิดวิเคราะห์ว่าดอกไม้ที่คุณสร้างขึ้นนั้น
เป็นดอกไม้ที่ไม่เคยเห็นมาก่อนจริงหรือ แล้วคุณก็อาจจะได้พบกับประสพ-
การณ์ “ยูเรก้า!” ซึ่งเป็นวินาทีแห่งปัญญานั้นเอง

แต่...ยังมีอะไรอีกใหม่ที่มีมากกว่าแค่การนั่งจินตนาการถึงดอกไม้ ?